

## Reactie op contourennota intrekking Spreidingswet

Van: UNICEF Nederland

Aan: Ministerie van Asiel en Migratie

Betreft: Reactie op contourennota intrekking Spreidingswet

Datum: 14 mei 2025

---

UNICEF Nederland heeft met belangstelling kennisgenomen van de contourennota intrekking Spreidingswet die op 14 april 2025 in consultatie is gegaan. Via deze weg brengen we een aantal zaken onder de aandacht.

### **Spreidingswet is nodig**

Allereerst is het belangrijk te benadrukken dat kleinschalige en vaste opvanglocaties een cruciale rol spelen in het waarborgen van de rechten en het welzijn van kinderen op de vlucht. Het biedt kinderen de kans om in een ondersteunende, veilige en stabiele omgeving op te groeien waarin zij de aandacht en zorg krijgen die ze nodig hebben. De Spreidingswet realiseert dit soort kleinschalige en stabiele opvang, waardoor UNICEF de noodzaak van deze wet onderschrijft.

Kleinschalige opvang maakt het bijvoorbeeld makkelijker om tijdige toegang tot onderwijs en kindvriendelijke activiteiten te organiseren. Ook ontstaat er meer ruimte voor persoonlijke begeleiding en psychosociale ondersteuning, wat met name voor getraumatiseerde kinderen van groot belang is. Daarnaast helpt een evenwichtige spreiding over gemeenten om overbelasting van voorzieningen – zoals onderwijs en jeugdzorg – te voorkomen en het draagvlak voor opvang te vergroten. Dit draagt niet alleen bij aan een betere opvang voor kinderen, maar ook aan hun integratie, doordat de verbinding met de samenleving sterker en beter is. Het is daarom van groot belang dat de wet behouden blijft.

Met de contourennota blijven bepaalde uitgangspunten uit de Spreidingswet behouden maar door het verdwijnen van de wettelijke plicht ontstaan zorgelijke situaties. Hieronder lichten wij dit verder toe.

### **1. Gemeentelijke exploitatie van asielopvangvoorzieningen**

UNICEF Nederland juicht het voornemen in de contourennota om de mogelijkheid voor gemeentelijke exploitatie van opvanglocaties te behouden toe. Gemeenten hebben zelf herhaaldelijk aangegeven deze regierol te willen vervullen om meer grip te krijgen op de organisatie van de opvang. Wij zien dit dan ook als een kans om gemeenten in staat te stellen structurele, kleinschalige opvanglocaties te realiseren waarin het welzijn van kinderen centraal staat. Gemeenten kunnen en willen hierin een waardevolle rol spelen, juist omdat zij aan de hand van lokale voorzieningen kunnen inspelen op de behoeften van kinderen.

Wel vragen wij u aandacht voor het ontbreken van kwaliteitskaders voor kinderen in de asielopvang. Zo lang er geen duidelijke en bindende kwaliteitskaders zijn vanuit het Rijk, brengt de gemeentelijke exploitatie risico's met zich mee voor kinderen in de asielopvang. Kwaliteitskaders waarin onder andere naar voren komt waar de opvang voor kinderen minimaal aan moet voldoen, welke voorzieningen dienen er in de buurt te zijn en hoe wordt er gekeken naar het welzijn van kinderen, zijn nodig om te zorgen dat de asielopvang ook echt geschikt is voor kinderen en geen (extra) schade toebrengt aan de ontwikkeling van kinderen.

## **2. Coördinatiemechanisme en capaciteitsraming (zonder besluit)**

Als UNICEF Nederland voorzien wij dat Coördinatiemechanisme en capaciteitsramingen niet effectief zijn als daar geen wettelijke taak onder ligt. Zonder een wettelijke verplichting lopen de regietafels het risico slechts overlegplatforms te blijven, waarbij de capaciteitsraming slechts als indicatie dient in plaats van daadwerkelijk gerealiseerde opvangplekken. Het voornemen om gemeenten vrijwillig asielopvang te laten exploiteren zonder wettelijke taak, maakt de beschikbaarheid van voldoende opvangplekken afhankelijk van de bereidheid van individuele gemeenten. We zien in de praktijk dat deze vrijwilligheid tekorten en onvoorspelbaarheid in het aanbod van opvangplekken teweeg brengt.

Het gevolg daarvan is dat kinderen vaker terecht komen in tijdelijke en niet-kindvriendelijke locaties en worden blootgesteld aan een verhoogd risico op gedwongen verhuizingen. In de huidige praktijk komt het regelmatig voor dat kinderen in de asielopvang meerdere keren per jaar verhuizen, soms wel zes keer. Dit leidt tot mentale klachten zoals stress, prikkelbaarheid en slaapproblemen en belemmert de toegang tot onderwijs en zorg. Kinderen moeten herhaaldelijk van school wisselen, laten vriendschappen achter, missen belangrijke medische behandelingen of lopen leerachterstanden op.

Kinderen zijn een kwetsbare groep met specifieke noden. Kleinschalige, stabiele en kindvriendelijke opvang is daarom in hun belang; een belang dat volgens artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag bij alle besluiten die hen aangaan de eerste overweging moet zijn. Daar komt bij dat de Nederlandse overheid, volgens artikel 6 van het VN-Kinderrechtenverdrag, de verplichting heeft om een veilige omgeving te creëren waarin kinderen zich goed kunnen ontwikkelen en ongestoord kunnen opgroeien. Alleen door structurele en kleinschalige opvang, samen met duidelijke en bindende kwaliteitsnormen, kan aan deze voorwaarde worden voldaan.

Ten minste op de korte termijn is hiervoor een wettelijke taak noodzakelijk.

### **3. De wil is er**

UNICEF Nederland ziet dat veel gemeenten, ondanks de uitdagingen, een serieuze inspanning leveren om opvangplekken te realiseren. Dat onderstreept het draagvlak dat er wél is voor een eerlijke en humane opvang. Tegelijkertijd blijkt dat sommige gemeenten terughoudend zijn met het maken van langetermijnafspraken, juist vanwege de aangekondigde intrekking van de Spreidingswet. Deze onzekerheid ondermijnt het vertrouwen en werkt verlamming in de hand, terwijl er juist behoefte is aan duidelijkheid en continuïteit. Voor kinderen betekent dit dat bestaande kleinschalige en geschikte opvanglocaties mogelijk toch verdwijnen, met als gevolg dat zij opnieuw geconfronteerd worden met verhuizingen, ongeschikte noodopvang en het verlies van stabiliteit.

### **4. Trek niet in maar gebruik ervaringen om te verbeteren en te verankeren**

Het voornemen om de wet pas na de eerste cyclus in te trekken biedt weliswaar enige duidelijkheid op de korte termijn, maar neemt de fundamentele zorgen over de lange termijn niet weg. De effecten van het huidige beleid reiken verder dan de looptijd van deze eerste cyclus. UNICEF Nederland roept op om juist gebruik te maken van de ervaringen in deze eerste cyclus om de wet te verbeteren en structureel te verankeren, in plaats van deze af te schaffen. De behoefte aan opvang voor kinderen zal ook na januari 2026 blijven bestaan.

### **Afsluitend**

UNICEF Nederland doet een dringend beroep op het kabinet om de rechten van kinderen als leidend principe te hanteren in het asielbeleid. De Spreidingswet biedt op dit moment een noodzakelijke juridische en praktische basis om deze rechten te realiseren. De intrekking ervan betekent een stap terug in de bescherming van kinderen op de vlucht. Wij pleiten daarom voor behoud van de wet en versterking van de uitvoering, met bijzondere aandacht voor kleinschalige, stabiele en kwalitatief goede opvang voor kinderen.